

TEISINIS KOKYBĖS REGLAMENTAVIMAS EUROPOS SAJUNGOJE IR LIETUVOJE

Prof. habil. dr. Adolfas Kaziliūnas

Lietuvos teisės universiteto Valstybinio valdymo fakulteto Valdymo teorijos katedra
Ateities g. 20, 2057 Vilnius
Telefonas 271 45 29
Elektroninis paštas vtk@ltu.lt

Pateikta 2003 m. rugpjūčio 29 d.

Parengta spausdinti 2003 m. lapkričio 3 d.

*Recenzavo Lietuvos teisės universiteto Valstybinio valdymo fakulteto Politologijos katedros vedėjas
profesorius habil. dr. Vygandas Paulikas ir šio fakulteto Valdymo teorijos katedros docentas
dr. Algimantas Orenius*

S a n t r a u k a

Tinkamas produktų ir paslaugų kokybės teisinis reglamentavimas ir valstybinis rėmimas daro didelę įtaką šalies ekonomikos plėtrai ir visuomenės gyvenimui. Straipsnyje atskleisti senojo požiūrio į teisinį kokybės reglamentavimą, taikytą Europos Sąjungoje (toliau ES) iki 1983 m., trūkumai ir parodyti naujo požiūrio į techninį derinimą ir standartus pranašumai. Parodyta būtinybė taikyti lanksčias teisinio reglamentavimo formas naudojant darniuosius standartus ir atitikties įvertinimą, siekiant sudaryti sąlygas prekėms laisvai judėti ir užtikrinti vartotojų teises į kokybiškus ir saugius produktus bei paslaugas. Nagrinėjamas Lietuvos rinkos priežiūros sistemos derinimas su ES rinkos priežiūros sistema.

I v a d a s

Kokybės valstybinis teisinis reglamentavimas labai svarbus žmogaus ir visuomenės gyvenime. Jis daro didelę įtaką visoms žmogaus gyvenimo sritims, aprėpia žmogaus, kaip vartotojo, pirkėjo, pardavėjo, gamintojo ir paslaugų teikėjo, santykius. Teisinis reglamentavimas turi užtikrinti laisvą prekių judėjimą, nevaržyti gamintojų ir paslaugų teikėjų kurti naują asortimentą, skatinanti techninę ir ekonominę pažangą bei naujas pažangias vadybos formas ir metodus, apsaugoti vartotoją nuo prastos kokybės ir nesaugių prekių bei paslaugų. Visa tai įgyvendinti laisvoje bendroje Europos rinkoje yra labai sudėtingas kompleksinis uždavinys, todėl teisinis kokybės reglamentavimas turi naudoti lanksčias teisinio reglamentavimo ir reguliavimo formas, išvengti detalaus valstybinio reguliavimo tose srityse, kuriose toks reguliavimas stabdo techninę pažangą arba trikdo laisvą prekių judėjimą, plačiau panaudoti tokias kokybės reguliavimo formas kaip savanoriški standartai ir atitikties įvertinimas (sertifikavimas).

Yra nemažai pavyzdžių, kai neteisingas, neįvertinantis realių rinkos dėsnių ir neatitinkantis jos poreikių kokybės teisinis reglamentavimas padarė didžiulę žalą valstybėms. Aki-vaizdžiausias to pavyzdys – buvusi Tarybų Sąjunga, kur kokybės reglamentavimas buvo įtvirtintas privalomais standartais, turinčiais įstatymų galią. Toks griežtas gamintojų ir paslaugų teikėjų suvaržymas turėjo didelės neigiamos įtakos techninei pažangai ir produkcijos įvairovės plėtrai.

Straipsnio tikslas – išnagrinėti ES ir Lietuvos kokybę reglamentuojančius pagrindinius teisės aktus, jų įgyvendinimo ypatumus, Lietuvos teisės aktų derinimą su techninio pobūdžio ES direktyvomis, nacionalinės kokybės programos įgyvendinimą.

Metodas – sisteminė analizė, sugretinimas ir metaanalizė.

1. Teisinis kokybės reglamentavimas ES

Europoje privalomų standartų žala techninei ir ekonominei pažangai žinoma seniai ir privalomieji standartai naudojami tik išimtiniais atvejais. Gamintojas arba paslaugų teikėjas turi teisę pasirinkti naudoti jam tą ar kitą standartą ar ne. Standartas privalomas jam tampa tik tada, kai pardavimo dokumentuose deklaruojama, kad gaminys arba paslauga atitinka šį standartą. Tačiau reglamentuojant kokybę Europoje taip pat nebuvo išvengta klaidų. Įsikūrus Europos Bendrijai iki 1985 m. kokybės politika nebuvo aiškiai koordinuota Europos Bendrijos lygmeniu [1, p. 99]. Derinti ir keisti produkcijos kokybę reglamentuojančius techninius reglamentus (teisės aktus) buvo įpareigoti teisinį išsilavinimą turintys valstybės tarnautojai. Rengiant direktyvas buvo reikalaujama smulkaus kiekvienos produkcijos rūšies aprašymo. Išsamios techninės specifikacijos būdavo pateikiamos direktyvų prieduose. Toks požiūris į teisinį kokybės reglamentavimą nebuvo sėkmingas, nes retas valstybės tarnautojas, nors ir geras teisės aktų rengėjas, buvo ir techninis ekspertas, išmanantis tam tikrus gaminius arba paslaugas, padėtį bendrojoje rinkoje. Be to, tarnautojai tiesiogiai nedalyvavo pramonės ir paslaugų sektorių veikloje, todėl nežinojo tuometinės jų būklės arba geriausiai taikomos praktikos. Direktyvos būdavo rengiamos ilgai, o parengti tekstai dažnai likdavo diskutuoti. Vykstant techninei pažangai, keičiantis technologijoms direktyvas reikėdavo dažnai atnaujinti. Daug pastangų ir laiko atimdavo taisyklių, susijusių su produkto pavadinimu, sudėtimi, pristatymu, žymėjimu ir pakavimu derinimas bei įteisinimas siekiant pašalinti prekybos kliūtis ir sudaryti sąlygas laisvam prekių judėjimui pagal Romos sutarties 100 straipsnį. Nepaisant didelių pastangų patvirtintos buvo tik vertikalios priemonės ir tik keliose srityse: maisto produktai, vaistai, kosmetika, pavojingos medžiagos, elektros prekės ir automobiliai [1, p. 100]. Toks nelankstus ir neišradingas požiūris į teisinį kokybės reglamentavimą stabdė pažangą techninių reglamentų srityje ir buvo pagrindinė priežastis, lemianti nepakankamą Europos Bendrijos plėtrą 1957–1983 m. [2, p. 5].

1.1. Naujas požiūris į kliūčių šalinimą prekyboje ir atitikties įvertinimą

Kuriant bendrą rinką ES šalyse narėse susiklostė savitos kokybės reguliavimo ir techninės standartizacijos tradicijos. Bendrosios rinkos kūrimo procesas apima ne tik naujų instrukcijų, priemonių, procesų ir procedūrų sukūrimą, bet ir jau egzistuojančių bei sėkmingai įdiegtų nacionalinių procedūrų, procesų bei praktikos pakeitimą. Siekiant, kad bendra rinka sėkmingai gyvuotų ir tobulėtų, stengiamasi ne tik sukurti bendrus reglamentus ir standartus, bet ir įtvirtinti priimtinausius. To siekiama gerinant vartotojų teisių apsaugą, nežlugdant atskirų ekonomikos šakų, savanoriškai bendradarbiaujant pagrindinėms interesų grupėms. Šis uždavinys kompleksinis ir sudėtingas. Jis pradėtas sėkmingai įgyvendinti atsiradus Naujojo požiūrio direktyvoms [3, p. 2].

Viena iš svarbiausių problemų, kurią būtina išspręsti kuriant bendrąją rinką, yra techninės kliūtys, įtvirtintos reglamentais, standartais ir atitikties įvertinimo taisyklėmis. Jos yra tapusios kiekvienos šalies pramonės ir paslaugų sektorių infrastruktūros dalimi. Jas bandoma ne panaikinti, o tobulinti ir padaryti visuotinai priimtinomis alternatyviomis priemonėmis, kad nekiltų neigiamų padarinių produktų ir paslaugų kokybei [4, p. 29].

Įgyvendinant laisvo prekių judėjimo nuostatą išskiriamos trys techninių prekybos kliūčių rūšys, susijusios su kokybe, keliančios eksportuotojams prekybos sunkumų. Pirmiausia tai **privalomieji gaminių arba paslaugų reikalavimai (techniniai reglamentai)**. Dažniausiai tai kiekvienos šalies teisiškai įtvirtinti gaminių arba paslaugų reikalavimai siekiant apsaugoti savus vartotojus, kad gaminys arba paslauga atitiktų jiems keliamus kokybės, saugos ir aplinkosaugos reikalavimus. Eksportuotojas turi užtikrinti, kad jo eksportuojama produkcija atitiktų šalių, į kurias jis ketina eksportuoti, techninius reglamentus ir kiekvienos atskiros šalies reikalavimus.

Antra kliūčių rūšis yra ta, kad **atskirose šalyse taikomos skirtingos atitikties įvertinimo (sertifikavimo) procedūros**. Jos atliekamos siekiant užtikrinti, kad produkcija atitiktų tam tikrus kokybės reikalavimus. Produkcija yra tikrinama ir jos atitikčiai patvirtinti išduodami

specialūs pažymėjimai arba sertifikatai. Vienoje šalyje išduoti atitikties pažymėjimai dažniausiai nepripažįstami kitoje šalyje, todėl gamintojams gali tekti tikrinti savo produkcijos atitiktį kiekvienoje šalyje, į kurią jie eksportuoja. Atsižvelgiant į tai, ar norima patikrinti visų kokybės reikalavimų, ar tik saugos atitiktį, tikrinimo procedūros skirstomos į savanorišką ir privalomąją atitikties įvertinimą.

Trečioji kliūtis yra **nacionaliniai standartai**. Didžiausios kliūtys yra privalomai taikomi nacionaliniai standartai. Savanoriškai taikomi nacionaliniai standartai teisiniu požiūriu nesudaro prekybos kliūčių, tačiau jų platus naudojimas pasunkina prekybą.

ES siekia sumažinti technines kliūtis prekyboje, kartais net atsisakydama kai kurių kokybės reikalavimų tikrinimo. Prie tokių būdų galima priskirti „**Abipusį nesuderintų reikalavimų pripažinimą**“. Visi ES teisėtai pagaminti gaminiai turi būti pripažinti kiekvienos šalies narės, net jei ir neatitinka nacionalinių techninių reglamentų, išskyrus tuos, kurie akivaizdžiai žalingi sveikatai, saugumui, aplinkai ir pan. Kiti būdai siekia šalinti technines kliūtis prekyboje kartu garantuodami labai gerą kokybę. Prie tokių būdų priskiriami [5, p. 15]:

• **Naujų prekybos techninių apribojimų prevencija**. Reikalaujama, kad nauji techniniai reglamentai ir standartai nesukurtų naujų prekybos kliūčių. Tuo tikslu Europos Komisija nagrinėja visus naujus reglamentų projektus ir kartu su nacionalinių standartizacijos institucijų atstovais iš naujo svarsto standartų projektus, kad užtikrintų, jog šio reikalavimo laikomasi.

• **Tarpusavio pripažinimo susitarimai**. Prekybą trukdo atvejai, kai dalyvaujančios šalys nevienodai vertina bandymų rezultatus, kokybės sertifikatus. Tai sukuria pakartotinių bandymų bei įvertinimų atsiradimą. Tarpusavio pripažinimo susitarimai gali sušvelninti šias problemas. Tarpusavio susitarimai dažnai suprantami kaip formulė, kurios dėka atestuojančios ir įvertinančios atitiktį įstaigos, t. y. akreditavimo įstaigos, atitikties įvertinimo (sertifikavimo) įstaigos, kontrolės įstaigos (inspekcijos), bandymų laboratorijos įvairiose šalyse sukuria reikiamą vartotojų ir klientų pasitikėjimą, kad jų išduoti pažymėjimai/sertifikatai turi tą pačią vertę – šalis arba išdavusi organizacija reikšmės neturi. Taigi pakartotiniai bandymai, kontrolė, sertifikavimas arba akreditavimas tampa nebereikalingi.

Būtina susitarimų pasirašymo sąlyga yra tarpusavio pasitikėjimas. Todėl prieš pateikdamos tarpusavio pripažinimo sutartį kiekviena pusė turi įrodyti savo techninę kompetenciją. Kai kurie pagrindiniai reikalavimai, susiję su derinimo koncepcija ir pagreitinantys pasitikėjimo procesą, yra šie [6, p. 18]:

- bandymų ir kontrolės metoduose suderintų reikalavimų taikymas;
- bandymų, kontrolės ir įvertinimo elementų, sudarančių atitikties įvertinimo procedūras, derinimas;
- bandymų, kontrolės ir įvertinimo liudijimų (dokumentų) formų derinimas;
- procedūrų, kuriomis remiantis daromi patvirtinimo arba atmetimo sprendimai, derinimas;
- suderintų sertifikatų, atitikties ženklų naudojimas;
- suderintų pareiškimų formų bandymams, kontrolei ir sertifikavimui naudojimas;
- suderintų akreditavimo procedūrų naudojimas;
- suderintų personalo įvertinimo metodų taikymas;
- suderintų matavimo pajėgumų, įvertinimo ir bandymo įrenginių kalibravimo metodų taikymas.

Siekiant sudaryti sąlygas pasitikėjimui veikla, kurią vykdo įvairių valstybių atitikties įvertinimo įstaigos, 1989 m. gruodžio 21 d. buvo priimta Tarybos rezoliucija 90/C 10/01 „**Dėl visuotinio atitikties įvertinimo metodo**“ [7, p. 36]. Pagrindinis visuotinio atitikties įvertinimo metodo tikslas – siekti, kad šių įstaigų veikla būtų objektyvi ir patikima. Siekiant šio tikslo ir remiantis atitinkamais ISO vadovais (nurodymais) buvo parengti EN 45000 serijos standartai, nustatantys bandymų, kalibravimo laboratorijų, gaminių, kokybės sistemų, personalo sertifikacijos įstaigų, kontrolės įstaigų, akreditacijos įstaigų bei jų atliekamos veiklos reikalavimus.

Europos Sąjunga ir penkios EFTA valstybės 1993 m. pasirašė **Europos ekonominės erdvės** (EEA) susitarimą siekdamos sukurti bendrą Vakarų Europos rinką. Buvo suformu-

luotas uždavinys: „**Atvira vidinė rinka nuo 1993 metų**“. Siekdama pašalinti arba minimizuoti technines kliūtis prekyboje, ES komisija priėmė keletą dokumentų, tarp jų – 1993 m. liepos 22 d. Tarybos nutarimą dėl atitikties įvertinimo procedūrų įvairių etapų modulių ir „CE“ atitikties ženklo žymėjimo bei naudojimo taisyklių, skirtų naudoti pagal techninio derinimo direktyvas (93/465/EEC) [6, p. 24].

Visuotinis atitikties įvertinimo metodas numato atitikties įvertinimo procedūrų modulių, naudojamų pagal techninio derinimo direktyvas, įvairovę. Šie atitikties įvertinimo moduliai pagrįsti pagrindinėmis atitikties įvertinimo procedūromis: bandymais, sertifikavimu, kontrole. Modulių parinkimas priklauso nuo gaminio sudėtingumo ir jo pavojingumo laipsnio. Įstaigas, atliekančias atitikties įvertinimo procedūras, paskiria šalys narės ir apie jas pranešama Komisijai bei kitoms šalims narėms. Minimalūs reikalavimai šioms notifikuotoms įstaigoms yra pateikti direktyvose. Faktas, kad šios įstaigos atitinka Europos standartus (EN 45000 seriją), patvirtinamas akreditacija. Gaminių žymėjimas CE ženklu liudija, kad jie atitinka tam tikrų direktyvų esminius saugos reikalavimus. Notifikuotos įstaigos identifikacinis numeris turi būti nurodomas žymint gaminį CE ženklu.

1.2. Naujas požiūris į techninį derinimą ir standartus

Siekdama įveikti dėl senojo požiūrio kai kuriuose sektoriuose kilusius sunkumus, Europos Bendrija sugalvojo naują techninio derinimo ir standartų naudojimo būdą ir jį įtvirtino 1985 m. gegužės 7 d. Tarybos rezoliucijoje 85/C 136/01 „**Dėl naujo požiūrio į techninį derinimą ir standartus**“ [3, p. 1]. Naujasis požiūris buvo naujos teisinės filosofijos technikos srityje pamatas. Naujojo požiūrio direktyvos nustato tik esminius reikalavimus arba pageidautiną teisės akto rezultatą. Teisė sukurti arba priimti išsamias technines charakteristikas (darniuosius standartus) palikta atitinkamoms Europos standartizacijos institucijoms: CEN (Europos standartizacijos komitetui), SENELEC (Europos elektrotechnikos standartizacijos komitetui) ir ETSI (Europos telekomunikacijų standartų komitetui). Darniuosius standartus atitinkantys gaminiai laikomi atitinkančiais direktyvų reikalavimus. Tai labai pagreitino teisės aktų priėmimą. Naujasis požiūris nustatė tris pagrindinius principus:

- Kiekviena gaminius reglamentuojanti direktyva nustato pagrindinius tikslus, dažniausiai susijusius su sveikatos apsauga ir gaminių sauga, nuosavybės ir aplinkos sauga. Pagrindiniai tikslai yra vienodi visų ES šalių ir kiekviena iš jų yra teisiškai įpareigota tuos tikslus įgyvendinti. Esminiai direktyvų reikalavimai aiškiai ir tiksliai nurodo pageidautinus rezultatus, kurie privalo būti pasiekti, tačiau nenurodo, kaip tai padaryti. Direktyvos taip pat nenustato išsamių techninių charakteristikų.
- Standartizacijos organizacijos yra įgalios sukurti arba patvirtinti darniuosius standartus. Šie standartai nustato technines kokybės charakteristikas, atitinkančias esminius direktyvų reikalavimus.
- Standartai taikomi savanoriškai. Gamintojai neprivalo laikytis darniųjų standartų, kad atitiktų direktyvų nustatytus reikalavimus. Jie gali pasirinkti bet kokią techninį sprendimą, kuriuo būtų įvykdomi esminiai reikalavimai. Tačiau jei jie laikosi darniųjų standartų, jų naudai daroma išankstinė atitikties esminiams reikalavimams prielaida.

Naujojo požiūrio direktyvų objektai yra: paprasti slėgio indai (87/404/EEB), mašinos (98/37/EEB), liftai (95/16/EEB), statybos produktai (89/106/EEB), žaislai (88/378/EEB), neautomatinės svarstyklės (90/384/EEB), slėgio įranga (97/23/EB), keleiviams vežti skirti lynų kelio įrenginiai (2000/9/EB) ir kt. Iš viso šiuo metu yra 21 techninio pobūdžio naujojo požiūrio direktyva.

Direktyva tiksliai nurodo, kokį saugos laipsnį turi pasiekti gamintojai viešajam interesui apsaugoti, t. y. gaminių saugą, darbuotojų ir vartotojų apsaugą ir t. t. Šie reikalavimai išdėstomi gana tiksliai ir aiškiai, kad ES valstybės narės galėtų prižiūrėti, kaip jie vykdomi, ir kad sertifikavimo institucijos galėtų spręsti, kaip šių reikalavimų laikomasi. Visos ES šalys narės turi užtikrinti laisvą bet kokių prekių, atitinkančių direktyvų reikalavimus, judėjimą.

Įrodant atitiktį direktyvų reikalavimams galimi trys gaminių atitikties įvertinimo būdai:

- Taikant darniuosius standartus, t. y. specialiai tam tikroms direktyvoms sukurtus Europos standartizacijos institucijų (CEN, CENELEC, ETSI) standartus.
- Jei gaminys neatitinka darniojo standarto, gali būti vertinama jo atitiktis direktyvai.
- Jei darniųjų standartų nėra, gaminio atitiktį gali įvertinti tuo tikslu įgaliota trečioji šalis (notifikuotoji įstaiga).

Nurodydamas atitiktį, gamintojas arba jo įgaliotas atstovas (pvz., importuotojas) pažymi gaminį CE ženklu.

Naujojo požiūrio direktyvų pranašumai:

- Įstatymų leidėjams daug lengviau susitarti dėl esminių principų negu dėl techninių detalių.
- Direktyvų nereikia nuolat keisti dėl technologijų pažangos.
- ES šalys narės įgyvendina direktyvas joms priimtinomis teisinėmis priemonėmis.
- Nenustatomas vienintelis būdas, kaip gamintojai turi įgyvendinti direktyvų reikalavimus.

1.3. Teisės aktų derinimas su naujojo požiūrio direktyvų reikalavimais

Naujojo požiūrio politika dėl gaminius reglamentuojančių direktyvų reikalauja, kad kiekviena šalis narė turi ne tik derinti standartus, bet papildomai priimti direktyvos tikslą įgyvendinančius nacionalinius teisės aktus.

Vienas iš svarbių dokumentų, susijusių su direktyvų įgyvendinimu, yra **mandatai**. **Mandatas** yra ES valstybių narių ir standartizacijos organizacijų susitarimas per tam tikrą laiką, siekiant visų interesų grupių konsensuso, parengti tam tikros srities standartus. Mandatai taikomi šiais trim atvejais:

- Kai reikia parengti standartus esminiams naujojo požiūrio direktyvų reikalavimams įgyvendinti.
- Siekiant palengvinti standartų rengimą sparčiai besiplėtojančiose srityse, pavyzdžiui, informacijos technologijos, biotechnologijos ir kt.
- Skatinant tam tikrų sektorių, pavyzdžiui, žemės ūkio ir maisto pramonės, gamybos sektoriaus ir transporto paslaugų, integraciją.

Naujojo požiūrio direktyvų standartams rengti mandatas suteikiamas tokia tvarka. Pradžioje valstybės narės konsultuojasi su standartizacijos institucijomis ir parengia mandato projektą, kuriame nurodo, kokie standartai reikalingi esminiams direktyvos reikalavimams įvykdyti. Mandato projekte išaiškinama teisinė direktyvos struktūra ir visi kiti teisiniai reikalavimai, į kuriuos standartų rengėjai turi atsižvelgti. Mandato projektas pateikiamas Nuolatiniam komitetui, rengiančiam nacionalinio lygio konsultacijas su direktyvoje nagrinėjamų sričių specialistais. Komiteto pritarimas reiškia tvirtą tolesnių veiksmų pagrindą, taip pat šalių narių pritarimą.

Direktyvai 98/34/EB dėl standartų ir techninių reglamentų įgyvendinti, koordinuoti ir prižiūrėti yra įsteigtas Nuolatinis šalių narių atstovų komitetas, kuriam pirmininkauja Europos Komisija. Du kartus per metus Europos standartizacijos institucijos (CEN, CENELEC ir ETSI) formaliai teikia šiam Komitetui ataskaitas apie pažangą rengiant joms pavestus rengti standartus.

2. Teisinis kokybės reglamentavimas ir rėmimas Lietuvoje

Atkūrus Lietuvoje nepriklausomybę, Vyriausybė pradėjo pertvarkyti ūkį orientuodamasi į laisvos rinkos kūrimą. Nebuvo pamiršti ir tokie svarbūs ūkio plėtros klausimai kaip standartizacija, metrologija ir kokybė. 1990 m. įkurta Lietuvos valstybinė standartizacijos tarnyba (nuo 1995 m. Lietuvos standartizacijos departamentas), kuriai pavesta formuoti ir vykdyti standartizacijos, atitikties įvertinimo, metrologijos ir kokybės valdymo politiką. 1994 m. buvo priimta koncepcija „**Lietuvos kokybės sistema. Standartizacija, metrologija ir kokybė**“ [8, p. 10]. Koncepcijoje numatoma kurti nacionalinę kokybės sistemą, suderintą su atitinkama Europos Sąjungos sistema.

1996 m. Pramonės ir Prekybos ministerija parengė ir Lietuvos Respublikos Vyriausybė tų pačių metų rugsėjo 12 dieną nutarimu Nr. 1064 pritarė **Nacionalinei kokybės programai** [9, p. 22]. Programoje numatyta sparčiai integruotis į Europos Sąjungos ekonominę erdvę ir išskirti šie tikslai:

- geriau koordinuoti valstybinį kokybės reglamentavimą derinant jį su Europos Sąjungos direktyvomis;
- tobulinti kokybės priežiūros sistemą siekiant tarptautinio pripažinimo;
- remti valstybinę kokybės politiką;
- plėtoti standartizacijos veiklą įteisinant Lietuvoje reikalingus Europos ir tarptautinius standartus;
- plėtoti atitikties įvertinimo (bandymai, sertifikavimas, akreditavimas, priežiūra) sistemą, siekti jos tarptautinio pripažinimo;
- sukurti ir įgyvendinti kokybės skatinimo sistemą.

Šiems tikslams įgyvendinti buvo sudarytas svarbiausių priemonių planas, kuriame numatytos atsakingos organizacijos ir įvykdymo terminai. Ypač daug dėmesio skirta produktų kokybės valstybiniam reglamentavimui ir rinkos priežiūrai. Numatyta parengti šių gaminių grupių privalomuosius reikalavimus, suderintus su Europos Sąjungos reikalavimais:

- maisto produktų;
- nemetalinių mineralinių produktų ir medicinos gaminių;
- baldų;
- naftos produktų;
- tekstilės ir trikotažo gaminių;
- chemijos medžiagų ir jų produktų;
- žaislų ir žaidimų;
- radijo, televizijos ir ryšio įrenginių bei prietaisų;
- medicininių, tikslųjų ir optinių prietaisų;
- kompiuterinės įrangos (informacinės technologijos);
- kitų.

Be to, šių gaminių grupių atitikčiai įvertinti buvo numatyta kurti, plėtoti ir akredituoti vienuose gaminių grupių sertifikavimo įstaigas bei rengti sutartis ir vykdyti darbus dėl sertifikavimo rezultatų pripažinimo kitose šalyse.

Numatyta, kad standartizacijos srityje svarbiausias uždavinys yra parengti priimamų Europos standartų (pagal Baltosios knygos rekomendacijas) prioritetinių darbų programą ir organizuoti jos valdymą.

Programoje buvo numatytos kai kurios rinkos priežiūros priemonės dėl geros kokybės gaminių ir paslaugų teikimo vartotojams, pavyzdžiui:

- tarpvalstybinių sutarčių dėl įvežamų ir išvežamų prekių kokybės garantijos parengimas;
- prekių ženklavimo įstatymo parengimas;
- Lietuvoje realizuojamų produktų kokybės analizavimas ir pasiūlymų dėl kokybės programos teikimas;
- valstybinės priežiūros sistemos tobulinimas;
- sveikatos priežiūros kokybės programos parengimas ir vykdymas.

Programoje buvo numatytas valstybinis kokybės rėmimas, ekonominis ir socialinis kokybės skatinimas. Iš šių priemonių ypač vertėtų išskirti:

- geriausios kokybės produktų, gaminamų Lietuvoje, konkursų organizavimą;
- valstybės skatinimo įmonėms, kurios diegia ir turi sertifikuotas kokybės vadybos sistemas, paruošimą;
- nacionalinio kokybės prizo nuostatų parengimą.

Nacionalinės kokybės programos tikslams įgyvendinti bei darbams koordinuoti buvo numatyta įkurti Kokybės tarybą. 1997 m. birželio 3 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 555 buvo įkurta Kokybės taryba ir patvirtinti jos nuostatai [10, p. 23]. Atsižvelgiant į kokybės klausimų svarbą ir kompleksiškumą, į Kokybės tarybos sudėtį buvo įtraukti pa-

grindinių ministerijų ministrai arba jų įgalioti atitinkamų ministerijų viceministrai, Valstybinės konkurencijos ir vartotojų teisių gynimo tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Lietuvos standartizacijos departamento prie Aplinkos ministerijos vadovai arba jų pavaduotojai, Lietuvos Mokslų Akademijos, Lietuvos pramonininkų konfederacijos, Lietuvos verslininkų darbdavių konfederacijos, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų asociacijos, Lietuvos inžinierių sąjungos, Valstybinės veterinarijos tarnybos, Metrologijos tarybos, Akreditacijos tarybos įgalioti atstovai.

Tokia įvairiapusė ir galinga taryba labai pagerino darbų koordinavimą ir paspartino Nacionalinėje kokybės programoje numatytų priemonių vykdymą. Buvo parengti Lietuvos Respublikos administracinės teisės pažeidimų kodekso papildymai ir pakeitimai, pakeistos ir papildytos viešojo maitinimo, mažmeninės prekybos, prekybos naftos produktais taisyklės. Parengtos žmonių sveikatai kenksmingų ir pavojingų produktų realizavimo sustabdymo, paėmimo iš rinkos ir sunaikinimo bei su tuo susijusių nuostolių ir padarytos žalos kompensavimo tvarka. Pagal ES direktyvas ir reglamentus parengti ir „Valstybės žiniuose“ paskelbti privalomieji reikalavimai šiems produktų grupėms: tekstilei, avalynei, žemės ūkio mašinoms, kosmetikai ir parfumerijai, baldams, sienų apmušalams, buitinės chemijos gaminiams, automobilių detalėms [11, p. 22].

Pagal ES direktyvas ir „*Codex Alimentarius*“ standartus parengti ir paskelbti privalomieji reikalavimai šiems maisto produktų grupėms: pienui ir pieno gaminiams, mėsai ir mėsos produktams, žuvims ir žuvies produktams, daržovėms, vaisiams ir kai kuriems kitiems produktams.

1998 m. priimtas **Atitikties įvertinimo įstatymas** [12]. Šis įstatymas nustatė produktų, procesų, paslaugų, kokybės sistemų ir fizinių asmenų kvalifikacijos atitikties įvertinimo sistemos struktūrą, įgaliotų institucijų, Nacionalinio akreditacijos biuro, sertifikacijos įstaigų, bandymų ir kalibravimo laboratorijų, kontrolės įstaigų ir teikėjų pagrindines pareigas bei teises ir kitus šios sistemos pagrindus. Įstatymas suderintas su ES atitikties įvertinimo nuostatomis.

Svarbus žingsnis apsaugant Lietuvos rinką nuo įvežamų blogos kokybės, sveikatai žalingų produktų buvo 1999 m. priimta maisto prekių įvežimo į Lietuvos Respubliką ir jų nekenksmingumo bei kokybės kontrolės tvarka [13]. Ši tvarka reglamentuoja maisto prekių (tarp jų skirtų labdarai ir paramai) įvežimą į Lietuvos Respubliką, gabenimo per jos teritoriją tranzitu bei kontrolės institucijų veiklą. Pagrindinis jos tikslas – užtikrinti, kad į Lietuvą nebūtų įvežamos maisto prekės, galinčios pakenkti žmonių sveikatai arba tapti ligų ir augalų kenkėjų plitimo priežastimi.

Ne maisto prekių panaši tvarka buvo patvirtinta anksčiau, dar 1994 m. [14, p. 29]. Šioje tvarkoje numatomas kai kurių prekių, tokių kaip žaislai, drabužiai, patalynė, baldai, avalynė, skalbimo priemonės, kosmetika, audinių patikrinimas pagal tvarkoje pateiktus privalomus nekenksmingumo sveikatai rodiklius. Tvarkoje taip pat nurodytos įstaigos, galinčios atlikti tokį patikrinimą.

Nacionalinis akreditacijos biuras 1997 m. rugsėjį pateikė paraišką EA (*European Cooperation for Accreditation* – Europos akreditavimo bendradarbiavimas) dėl asocijuotos narystės, taip pat dokumentus, patvirtinančius akreditavimo sistemos funkcionavimą Lietuvoje pagal ES nustatytus principus. Teigiamas sprendimas dėl Lietuvos asocijuotos narystės EA buvo priimtas 1998 m. birželio 23 d. Osle EA generalinės asamblėjos metu.

Taip pat buvo vykdomos Nacionalinėje kokybės programoje numatytos valstybinio rėmimo, ekonominio ir socialinio skatinimo priemonės. Iš įvykdytų to laikotarpio priemonių ypač reikia pažymėti 1998 m. vasario 5 d. ūkio ministro įsakymą Nr. 52 „Dėl nacionalinio kokybės prizo įsteigimo ir jo nuostatų patvirtinimo“ [15, p. 356] ir Verslo plėtojimo tarybos sprendimą kompensuoti dalį išlaidų sertifikavimo įstaigų ir bandymo laboratorijų steigėjams, įmonėms, diegiančioms ir sertifikuojančioms kokybės vadybos sistemas bei sertifikuojančioms eksportuoti skirtus gaminius [16, p. 36]. Šių priemonių įgyvendinimas suaktyvino pažangių vadybos metodų, naujos mąstysenos skleidimą ir pritaikymą Lietuvos įmonėse ir organizacijose.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1999 m. sausio 12 d. nutarimu Nr. 33 „**Dėl Nacionalinės kokybės programos**“ pritarė Ūkio ministerijos parengtam 1999–2001 m. nacionalinės kokybės programos priemonių planui [17, p. 153]. Programoje pateiktos priemonės numatė:

- parengti ES naujojo požiūrio direktyvų įdiegimo reglamentus;
- plėtoti atitikties įvertinimo sistemą siekiant įgyvendinti ES direktyvas;
- laikyti Lietuvos standartais nacionalinei teisei ir ES teisės aktams derinti reikalingus darniuosius ES standartus;
- parengti sertifikacijos įstaigų ir laboratorijų notifikavimo taisykles;
- tobulinti vidaus rinkoje esančių prekių ir paslaugų kokybės priežiūros sistemą derinant ją su ES rinkos priežiūros sistema;
- stiprinti valstybinį kokybės rėmimą, skatinti kokybės vadybos sistemų diegimą ir visuotinės kokybės vadybos metodų taikymą.

Dauguma numatytų priemonių buvo sėkmingai įvykdyta. Iki 2002 m. Lietuvos standartizacijos departamentas patvirtino Lietuvos standartais 2160 ES darnųjų standartų – dėl to įvairios ūkio šakos galėjo greitai ir tiksliai suderinti Lietuvos Respublikos teisės aktus su ES naujojo požiūrio direktyvų reikalavimais. Lietuvos teisės aktus derinti su ES naujojo požiūrio direktyvomis naudojantis darniaisiais standartais tampa labai paprasta: rašomas atitinkamą šaką reguliuojantis teisės aktas, kuriame pateikiamos nuorodos į atitinkamus Lietuvos darniuosius standartus, kuriuose atsispindi atitinkamų ES direktyvų reikalavimai. Pavyzdžiui, radijo įrenginiai ir telekomunikacijų tinklų galiniai įrenginiai (ES direktyva 1999/5/EEC). Suderinti rašomas Lietuvos Respublikos teisės aktas – Ryšių reguliavimo tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2002 m. spalio 14 d. įsakymas Nr. 138 „Dėl radijo ryšio įrenginių ir telekomunikacijų galinių įrenginių techninio reglamento patvirtinimo“ (Žinios. 2002. Nr. 104–4683). Įsakymas įsigalioja 2003 m. sausio 1 d. Prie įsakymo pridedamas darnųjų standartų sąrašas, kurių privaloma laikytis (šiuo atveju 17 darnųjų standartų). Taigi Lietuvos Respublikos teisės aktai buvo suderinti su visomis 19 naujojo požiūrio techninių direktyvų, reikalingų Lietuvai suderinti norint tapti ES nare.

Darnųjų standartų panaudojimą ir techninių reglamentų derinimą su ES reikalavimais palengvino 2000 m. priimtas Lietuvos Respublikos standartizacijos įstatymas [18], kurio ketvirtajame skyriuje aiškiai išdėstytas standartų ir techninių reglamentų ryšys:

- Techninius reglamentus rengia valdžios ir valdymo institucijos pagal savo kompetenciją įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.
- Jeigu produkto arba paslaugos techniniai reikalavimai pateikti Lietuvos standarte, techniniame reglamente gali būti pateikiama tik nuoroda į Lietuvos standartą.
- Techniniais reglamentais ir atitinkamais Lietuvos standartais siekiama sudaryti sąlygas, kad teikiami rinkai produktai, jei jie naudojami ir prižiūrimi pagal gamintojo reikalavimus, taip pat teikiamos paslaugos būtų saugūs, nekenksmingi žmonių ir gyvūnų sveikatai ir gyvybei, vartotojams, aplinkai ir materialinėms gerybėms. Laikoma, kad šios sąlygos sudarytos, kai:
  - a) teisės aktų nustatyta tvarka deklaruojama, kad produktas arba paslauga atitinka techninio reglamento reikalavimus ir produktas yra paženklintas teisės aktų nustatyta tvarka, o jei techniniame reglamente numatytos privalomos produkto atitikties įvertinimo procedūros, – kai yra pateikti atitikties įvertinimą patvirtinantys dokumentai;
  - b) teisės aktų nustatyta tvarka deklaruojama, kad produktas arba paslauga atitinka Lietuvos standartą, susijusį su techniniais reglamentais. Lietuvos standartas laikomas susijusiu su techniniu reglamentu, jeigu jis yra darnusis Lietuvos standartas arba Lietuvos standartas, į kurį techniniame reglamente pateikta nuoroda.

Derinant Lietuvos Respublikos teisės aktus su senojo požiūrio direktyvomis, standartai naudojami ribotai, nes išsamūs techniniai rodikliai ir kitos charakteristikos pateikiami pačioje direktyvoje arba jos prieduose. Todėl derinant teisės aktus, direktyvų privalomieji reikalavimai pateikiami pačiuose Lietuvos Respublikos teisės aktuose. Daugiausia tai susiję su maisto produktais [19, p. 90; 20, p. 746], cheminėmis medžiagomis [21], vaistais [22], geriamuoju vandeniu [23, p. 31].

Ypač svarbiais gyventojų sveikatai atvejais, kaip, pavyzdžiui, viešai teikiamo geriamo vandens kokybė, teisės aktai reglamentuoja ne tik kokybės rodiklius, bet ir mėginių ėmimo, analizės atitikimo, saugos ir kokybės rodiklių registravimo tvarką [23, p. 32].

Daug vartotojams aktualių kokybės klausimų reglamentuoja 2000 m. priimtas Lietuvos Respublikos vartotojų teisių gynimo įstatymo pakeitimo įstatymas [24, p. 48], kurio trečias skyrius skirtas prekių ir paslaugų kokybei ir saugai. Šis įstatymas nustato vartotojų teises įsigyti tinkamos kokybės, saugių prekių ir paslaugų. Prekės arba paslaugos savybės neturi būti blogesnės, nei yra numatyta tai prekei ar paslaugai taikomame reglamente (jei toks yra) ir prekės ar paslaugos pirkimo ir pardavimo sutartyje. Aiškiai reglamentuoti vartotojų ir prekių pardavėjų, gamintojų bei paslaugų teikėjų santykiai esant netinkamos kokybės gaminiui arba paslaugai. Numatyta valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų pagalba vartotojui ginant savo pažeistas teises.

Teikiamų paslaugų kokybės charakteristikas su ES direktyvų reikalavimais aktyviai derina Lietuvos tarnybos. Pavyzdžiui, įgyvendinant ES direktyvą 2002/39/EB išleistas Ryšių reguliavimo tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2003 m. kovo 31 d. įsakymas Nr. IV–39 „Pagrindinės pašto tinklo charakteristikos bei pašto ir pasiuntinių pašto paslaugų kokybės reikalavimai“ [25, p. 92]. Šiame teisės akte numatyta ne tik pašto paslaugų teikėjų vidinė atsakomybė už kokybės reikalavimų nevykdymą, bet ir pačios Ryšių reguliavimo tarnybos atsakomybė visuomenei už tinkamą šių reikalavimų taikymą ir įgyvendinimą. Tai rodo, kad įgyvendindamos ES direktyvų reikalavimus mūsų šalies tarnybos turėtų pagerinti teikiamų paslaugų kokybę.

2.1. Valstybinis kokybės rėmimas

Teigiami ir valstybinio kokybės rėmimo bei skatinimo priemonių rezultatai. Sveikatos apsaugos ministerija 2002 m. parengė ir patvirtino sveikatos priežiūros kokybės užtikrinimo koncepciją [26, p. 45], kurioje teigiama, kad kokybės vadybos metodai, sėkmingai taikomi gamyboje, vis labiau skverbiasi į paslaugų sektorių. Pastaruoju metu ekonomiškai išsivysčiusiose valstybėse vis daugiau dėmesio skiriama kokybei. Siekiant integruotis į Europos Sąjungą kokybės vadybą reikėtų plėtoti vadovaujantis 1994 m. suformuluota Europos kokybės politika, kuria siekiama suvienyti pastangas laikytis bendros kokybės strategijos. Ypač daug dėmesio kokybės užtikrinimo koncepcijoje skiriama Lietuvos sveikatos priežiūros sistemos teisės aktams, reglamentuojantiems sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ir naujų kokybės vadybos metodų taikymą bei propagavimą. 2003 m. pradžioje devynios Lietuvos asmens sveikatos priežiūros įstaigos jau yra įdiegusios ir sertifikavusios kokybės vadybos sistemas, atitinkančias tarptautinių standartų reikalavimus.

Jau penkerius metus iš eilės Ūkio ministerija ir Kokybės taryba rengia Nacionalinio kokybės prizo konkursus. Kasmet konkursuose dalyvauja 10–12 įmonių ir organizacijų. 2002 m. konkurse dalyvavo 11 įmonių. Nugalėtojų apdovanojimo ceremonija vyko Kauno technologijos universiteto surengtoje respublikinėje konferencijoje „Kokybės vadyba Lietuvos integracijos į Europos Sąjungą procese“, kur Nacionalinius kokybės prizus nugalėtojams įteikė Ministras Pirmininkas. Konferencijoje dalyvavo per 200 dalyvių: pramonės įmonių ir įvairių institucijų vadovai ir specialistai, kokybės vadybos konsultacinių firmų ir sertifikavimo įstaigų specialistai, universitetų mokslininkai, ministerijų, Vyriausybės, Seimo vadovai, užsienio svečiai. Konferencijos medžiaga išleista atskiru leidiniu.

Lietuvos pramonininkų konfederacija kartu su Ūkio ministerija nuo 1997 m. organizuoja kasmetinį konkursą „Lietuvos metų gaminys“. 2002 m. konkurse dalyvavo 123 įmonės, pateikusios 165 gaminius, iš kurių 58 gaminiai tapo konkurso nugalėtojais, 48 – apdovanoti diplomais. Parodų centre „Litexpo“ buvo surengta konkurso dalyvių produkcijos ekspozicija, su kuria supažindinta visuomenė, specialistai, žiniasklaida.

Teigiami buvo 1998 m. priimtų nutarimų iš dalies kompensuoti išlaidas už bandymo laboratorijų, sertifikavimo įstaigų steigimą bei kokybės sistemų ir eksportuojamų gaminių sertifikavimą rezultatai [16, p. 37]. 1998 m. Lietuvoje buvo 27 įmonės, įdiegusios tarptautinius standartus atitinkančias kokybės sistemas, o 2003 m. pradžioje jų buvo 307.

Apibendrinant pažymėtina, kad kokybės gerinimo procesas Lietuvoje įgauna vis didesnę pagreitį ir teisinis reglamentavimas bei valstybinis rėmimas čia vaidina svarbiausią vaidmenį.

Išvados

1. Padėtis kokybės srityje šalyje labai priklauso nuo valstybinės kokybės politikos ir jos tinkamo teisinio reglamentavimo.

2. Tinkamas valstybinis teisinis kokybės reglamentavimas turi užtikrinti šalies vartotojų teisę į geros kokybės produktus, apsaugoti nuo nesaugių, žalingų sveikatai prekių ir paslaugų, tačiau turi užtikrinti laisvą prekių ir paslaugų judėjimą, skatinti naujų technologijų plėtrą. Patartina taikyti lanksčias kokybės teisinio reglamentavimo formas, plačiau naudoti atitikties įvertinimą ir savanoriškus standartus.

3. Viena iš pažangiausių kokybės teisinio reglamentavimo formų yra ES naujojo požiūrio direktyvos, kuriose nurodomi tik esminiai saugos ir nekenksmingumo reikalavimai. Teisė sukurti arba priimti išsamias technines charakteristikas (darniuosius standartus) palikta atitinkamoms Europos standartizacijos institucijoms. Darniuosius standartus atitinkantys gaminiai laikomi atitinkančiais direktyvų reikalavimus.

4. Vykdamas Lietuvos nacionalinėje kokybės programoje pirmajame (1996–1998 m.) ir antrajame (1999–2001 m.) etapuose numatytas priemones iš esmės Lietuvos rinkos priežiūros sistema buvo suderinta su ES rinkos priežiūros sistema.

5. Lietuvos standartizacijos departamentui patvirtinus Lietuvos standartais reikiamus darniuosius Europos standartus (iki 2002 m. pradžios jų patvirtinta 2160) buvo sudaryta galimybė įvairioms Lietuvos ūkio šakoms greitai ir tiksliai suderinti Lietuvos Respublikos teisės aktus su ES naujojo požiūrio direktyvų reikalavimais. Šiuo metu Lietuvos Respublikos teisės aktai suderinti su visomis 19 techninio pobūdžio naujojo požiūrio direktyvomis, būtinomis suderinti Lietuvai norint tapti ES nare.

6. Valstybinis kokybės rėmimas padeda plisti lanksčioms kokybės reguliavimo formoms, tokioms kaip akreditavimas, atitikties įvertinimas (sertifikavimas), ir naujam požiūriui į kokybę bei pažangiems kokybės vadybos metodams ne tik pramonės, bet ir paslaugų sektoriuose.

LITERATŪRA

1. **Maniet** f. General product safety in the European Community // Summer programme in European Community consumer law. – Brussels: Sabena, 1996.
2. **Elements of Community** Quality Policy. – Brussels: Certification, 1993. Rev. 2.
3. **Council Resolution** on a New Approach to technical harmonization and standards. Official Journal 04-06-1985. No. C 136.
4. **Council Directive** 85/374/EEC on the approximation of the law, regulations and administrative provision of the Member States concerning product liability // Official Journal. 07-08-1985. Nr. L 210.
5. **Commission Communication** – Standardization in the European Economy // Official Journal. 15-04-1992. Nr. C 96.
6. **Council Decision** of 22 July 1993 concerning the modules for the various phases of the conformity assessment procedures // Official Journal. 30-08-1993. Nr. L 220.
7. **Council Resolution** of 21 December 1989 on a Global Approach to conformity assessment (90/C/10) // Official Journal. 06-01-1990. Nr. C 10.
8. **Standartizacija**, metrologija ir kokybė. Konceptija. – Vilnius: Lietuvos standartizacijos tarnyba, 1994.
9. **Lietuvos Respublikos** Vyriausybės nutarimas Nr. 1064 „Dėl svarbiausių Nacionalinės kokybės programos įgyvendinimo 1996–1998 metais priemonių“. 1996 m. rugsėjo 12 d. // Valstybės žinios. 1996. Nr. 87.
10. **Lietuvos Respublikos** Vyriausybės nutarimas Nr. 555 „Dėl Kokybės tarybos nuostatų patvirtinimo“. 1997 m. birželio 3 d. // Valstybės žinios. 1997. Nr. 50.
11. **Lietuvos Respublikos** Vyriausybės nutarimas Nr. 112 „Dėl rinkos prekių (paslaugų) kokybės priežiūros priemonių“. 1998 m. sausio 29 d. // Valstybės žinios. 1998. Nr. 12; 1999. Nr. 42–1337.
12. **Lietuvos Respublikos** atitikties įvertinimo įstatymas // Valstybės žinios. 1998. Nr. 92–2542.
13. **Lietuvos Respublikos** Vyriausybės nutarimas Nr. 1132 „Dėl maisto prekių įvežimo į Lietuvos Respubliką ir jų nekenksmingumo bei kokybės kontrolės tvarkos patvirtinimo“. 1999 m. spalio 8 d. // Valstybės žinios. 1999. Nr. 85–2542; 2001. Nr. 61–2190; 2002. Nr. 69–2825.
14. **Lietuvos Respublikos** vyriausiojo valstybinio gydytojo higienisto ir Lietuvos standartizacijos tarnybos prie Lietuvos ekonomikos ministerijos nutarimas Nr. 53/89 „Dėl kai kurių įvežamų ne maisto prekių nekenksmingumo sveikatai patvirtinimo“. 1994 m. rugpjūčio 31 d. // Valstybės žinios. 1994. Nr. 74.
15. **Ūkio ministro** įsakymas Nr. 52 „Nacionalinio kokybės prizų konkurso nuostatai“. 1998 m. vasario 5 d. // Valstybės žinios. 1998. Nr. 15–356.
16. **Verslo plėtojimo** tarybos nutarimas „Sertifikavimo įstaigų ir bandymo laboratorijų įsteigimo finansavimo tvarka iš eksporto plėtojimui skirtų lėšų“. 1998 m. birželio m. 26 d. // Valstybės žinios. 1998. Nr. 70.
17. **Lietuvos Respublikos** Vyriausybės nutarimas Nr. 33 „Dėl Nacionalinės kokybės programos“. 1999 m. sausio 12 d. // Valstybės žinios. 1999. Nr. 7–153.
18. **Lietuvos Respublikos** standartizacijos įstatymas // Valstybės žinios. 2000. Nr. 35–972.
19. **Žemės ūkio** ministro įsakymas Nr. 221 „Dėl privalomųjų braškių, žemuogių, vyšnių ir trešnių kokybės reikalavimų“. 2001 m. birželio 29 d. // Valstybės žinios. 2001. Nr. 58.
20. **Žemės ūkio** ministro įsakymas „Dėl privalomųjų maistinių grūdų kokybės reikalavimų, privalomųjų miltų kokybės reikalavimų, privalomųjų kruopų kokybės reikalavimų“ // Valstybės žinios. 2001. Nr. 22–746.
21. **Lietuvoje vartojamų** naftos produktų privalomieji kokybės reikalavimai // Valstybės žinios. 2001. Nr. 36–1206.
22. **Lietuvos Respublikos** sveikatos apsaugos ministerijos įsakymas Nr. 320 „Dėl geros vaistų platinimo praktikos taisyklių patvirtinimo“. 2001 m. birželio 5 d. // Valstybės žinios. Nr. 50–1762.
23. **Lietuvos Respublikos** Vyriausybės nutarimas Nr. 1388 „Dėl vandentiekio skirstomųjų tinklų vartotojams viešai teikiamo geriamojo vandens programinės priežiūros tvarkos patvirtinimo“. 2002 m. rugsėjo 3 d. // Valstybės žinios. 2002. Nr. 87.
24. **Lietuvos Respublikos** vartotojų teisių gynimo pakeitimo įstatymas // Valstybės žinios. 2000. Nr. 85–2581.
25. **Ryšių reguliavimo** tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės įsakymas Nr. IV-39 „Pagrindinės pašto tinklo charakteristikos bei pašto ir pasiuntinių pašto paslaugų kokybės reikalavimai“. 2003 m. kovo 31 d. // Valstybės žinios. 2003. Nr. 34.

26. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos įsakymas Nr. 495 „Dėl sveikatos priežiūros kokybės užtikrinimo koncepcijos patvirtinimo“. 2002 m. spalio 10 d. // Valstybės žinios. 2002. Nr. 101.

Legislative Regulation of Quality in European Union and Lithuania

Prof. habil. dr. Adolfas Kaziliūnas

Law University of Lithuania

SUMMARY

Legislative regulation of quality of product and services is very important for economy of every country for removing technical barriers to trade, protecting the health and safety of consumers. In order to speed up this process, in 1985 the Council of Ministers agreed a resolution on the „New Approach to technical harmonization and standards“. In contrast with the detailed, product-based Directives of the old style, New Approach Directives are limited to fixing essential requirements on general issues such as safety, health and environment. The effective operation of all the Directives, but particularly those of the New Approach, depends on existence of an infrastructure of bodies, rules and relationships typical of market economy. Without these infrastructures, which are particularly concerned with regulatory enforcement, market surveillance, standardization and conformity assessment, the Directives would not achieve their goals. Standardization provides a link between the regulator, the product and the European market. Policies relating to conformity assessment in the EU have as a cornerstone the Commission Communication to the Council submitted on 15 June 1989, „A Global Approach to certification and testing – quality measures for industrial products“ and the Council Decision of 22 July 1993 concerning the modules for the various phases of the conformity assessment procedures and rules for the affixing and use of the CE conformity marking are intended to be used in technical harmonization Directives (93/465/EEC). The documents mentioned above should guide the authorities of the Lithuania in the conformity assessment area. It is necessary to develop of conformity assessment bodies that are competent, in terms of experience, human resources, facilities and organization. Legislative alignment involving also technical harmonization is a complex process where Lithuania changes its former market surveillance system to a new system, whose objective is to suppress in an effective manner barriers to trade and allow free movement of products within the Union.

Lithuania solved the problems associated with the alignment of legislation to EU requirements consecutively. In 1996 the Government of Lithuania approved National program for quality. The program was oriented to speed the process of integration to EU economical area and to achieve these objectives:

- *To adopt appropriate Lithuanian legislation with requirements of EU Directives.*
- *To adopt European harmonized standards as Lithuanian National standards that facilitate the implementation of the New Approach Directives.*
- *To approximate Lithuanian market surveillance system with EU market surveillance system.*

The most of these objectives was successfully solved. National accreditation body in September of 1997 presented application to the European Cooperation for Accreditation. Positive decision for associated member of this organization was given in 23-06-1998. Standardization body of Lithuania till beginning of 2002 year adopted 2160 harmonized European standards as Lithuanian National standards. It offers the possibilities for various sectors of economy of Lithuania to approximate Lithuanian technical regulations with requirements of EU New Approach Directives. At present time Lithuanian technical legislation is approximated with 19 New Approach Directives.